

Santa Creu, Figueres i les gràcies de l'Empordà

MONTSERRAT MINOBIS

El dia 3 de maig és la Festa de la Santa Creu, dia en què Figueres, la capital de l'Alt Empordà, celebra les seves Fires i Festes de la Santa Creu, que, en els meus records d'infantesa, estan estretament lligades a les Creus de Maig fetes amb flors que adornaven carrers, places i aparadors de la ciutat en una esplèndida mostra que ressaltava el caràcter primaveral d'aquesta festa. Una tradició que es va anar perdent i que ara, en menor escala, s'ha anat recuperant, però sense la intensitat d'èpoques no gaire llunyanes. On no ha perdut la seva vigència, tradició i esplendor és a la ciutat de Granada, que també el 3 de maig celebra la Festa de la Santa Creu. Dues ciutats ben distants una de l'altra però unides per una tradició secular: la de les Creus de Maig. Si aquesta tradició de les Creus de Maig s'ha anat perdent, en canvi s'ha anat consolidant de manera rotunda la Fira del Dibuix i la Pintura, que enguany arriba a la seva edició 34. La Rambla acollirà demà primer de maig una destacada representació d'artistes d'arreu del país que en un mercat obert i popular oferiran el millor de la seva creació en una ciutat i comarca on les arts plàstiques —els artistes— troben especialment una

constant font d'inspiració. No és estrany que Figueres, doncs, aculli mostres d'aquestes característiques (deu ser una de les més antigues del país) ja que si alguna cosa hem de destacar de la capital de l'Alt Empordà és el seu potencial museístic: Museu-Teatre Dalí, el Museu de l'Empordà i el Museu del Joguet.

Des d'aquest punt de vist artístic i creador, crec que és just destacar la reedició en facsímil de l'obra de Pere Cormines *Les gràcies de l'Empordà*, la 1a edició és del 1919, un poema en prosa que inclou quatre dibuxos inèdits de Salvador Dalí. Un Salvador Dalí que es nota jove (són de l'any 1922) i fresc en el traç i en la intencionalitat i que se'ns mostra profundament empordanès, com el text que acompanya els seus dibuxos. Trenta-dues són les Gràcies de l'Empordà que ens conta Pere Cormines en aquest petit llibre de butxaca que Parsifal Edicions ha tingut el bon encert de reeditar. Ara que són les Fires i Festes de la Santa Creu —una de les festes grosses del meu poble— crec que és obligat recomanar la lectura d'aquest llibre, on es fan presents els principals elements que caracteritzen i fan fascinant l'Empordà.

15

L'Àfrica no aixeca el cap

FERMÍN BOCOS

La tragèdia recent de Ruanda ha posat de manifest la greu problemàtica africana, molt sovint heretada directament del colonialisme europeu. L'articulista demana que, en conseqüència, s'acabi el dret de tutela dels països poderosos sobre un continent explotat pel poder neocolonialista

F a uns dies vaig tenir el privilegi de conèixer la germana Pilar Diez Espelós, monja d'origen navarrès que acabava d'arribar de l'infern de Ruanda. Portava en la paraula l'horror vist a Kigali i a les aldees on bandes de soldats i civils havien sembrat el terror, la destrucció i la mort.

Com se sap, la guerra civil desfermada entre les dues ètnies principals d'aquell territori presenta perfils d'una ferotgia delirant. Hutus i tutsis es lliuren a una orgia de sang de grans proporcions, amb un acarnissament que en més d'un sentit recorda escenes viscudes l'estiu passat a la guerra de Bòsnia.

La tragèdia de Ruanda ha convertit missioners i cooperants en estrelles involuntàries de la galàxia mediàtica. La ràdio, la premsa i la televisió es barallen per fer aparèixer les monges en les seves cròniques i reportatges. Tanta fama sobtada les ha agafat per sorpresa. Són éssers humans gairebé transparents; amants de *ser*, molt abans que de *semblar*, i tot aquest embolic (premi Príncep d'Astúries inclòs) les té una mica preocupades. Puc donar fe que uns dies abans que els fos concedit el premi esmentat, Pilar i les seves companyes tenien plans per distanciar-se de la voràgine dels mitjans de comunicació; plans per rescatar l'equilibri que neix de la companyia irremplaçable del silenci.

Inopinadament, el premi va trastocar aquests projectes, però no han trigat a tornar a l'assossec que identifica la seva vida allunyada de les vanitats d'aquest estrany món en què d'una manera o d'una altra tots acabem naufragant.

Les matances de Ruanda (i la incertesa molt acusada que plana sobre Burundi) ens han fet veure a molta gent l'oblidat rostre de la

misèria que oprimeix l'anomenat Tercer Món. La tasca abnegada d'aquestes religioses —i de la resta de l'animosa colònia de cooperants— ens ha fet a tots una mica més dignes, però també, potser, una mica més culpables pel fet de viure, en general, tan allunyats espiritualment del dolor de tants éssers humans que pateixen les vexacions d'un sistema de valors en què gairebé tot apareix presidit pel culte als diners i en què amb prou feines queda un àtom de compassió per a qui no té recursos.

Des del punt de vista moral, les monges ens han salvat la cara; però ens han recordat una comoditat —la nostra— que ens fa una mica culpables davant de tanta pobresa a tocar.

La guerra també ha servit per reflexionar, un altre cop, sobre els mals que neixen de la ferida insuperable deixada a l'Àfrica pel colonialisme. La mateixa monja Espelós em deia que l'odi desfermat entre hutus i tutsis té molt a veure amb les arbitràries delimitacions de territoris i confins decidides en l'etapa colonial.

Alguns observadors han cregut veure en les matances de Ruanda una repetició de la tragèdia que fa una generació també va sumir en el dolor i el caos l'antic territori belga de Katanga (un enclavament que va intentar —sense èxit— segregar-se del Congo, l'immens país

que avui coneixem pel nom de Zaire).

Igual com aleshores la presència de nombrosos europeus (missioners, metges, docents, tècnics, diplomàtics, comerciants i terratinents) va col·locar l'ex-metròpoli (Bèlgica) en el dilema d'una intervenció militar selectiva, una intervenció a Ruanda, encara que sigui sota el paraigua protector de les Nacions Unides, per la seva específica naturalesa —fets d'armes de gent uniformada en un país que no és el seu— no deixa de situar-se en el límit de les pràctiques neocolonialistes.

Fa una vintena d'anys, els paracaigudistes belgues (i també mercenaris blancs d'origen ben variat, entre els quals alguns d'espanyols) van intentar reduir per la violència ferotgies molt semblants a les que han ocorregut en les últimes setmanes a Ruanda. Aleshores van ser els simba, els agressors; ara són els hutus. Aleshores i ara, en opinió de molta gent, són grans els avantatges que es deriven de la presència permanent de forts contingents de soldats europeus al cor de l'Àfrica —sobretot legionaris francesos, però també paracaigudistes belgues.

A no pas poca gent, com dic, li sembla normal aquesta manera de patricular de caire innegablement colonial. En situacions límit com la viscuda a Kigali —vènen a

dir— és una sort disposar d'uniformats blancs desplegat per la zona. Aquest ha estat un missatge profusament repetit; sobretot pels joves i a vegades indocumentats compareixents dels noticiaris d'algunes cadenes de televisió.

Em sembla inquietant. Una cosa és l'ajuda internacional: necessària, útil, obligada i inajornable. (Una ajuda no solament per a Ruanda, sinó també per al Zaire, Moçambic, Angola, el Txad, la República Centrafricana, Burundi, el Senegal, Mauritània o Uganda, alleujaria les fortes tensions socials que un dia i un altre —també a Libèria— acaben desembocant en guerres civils.) I una altra de ben diferent és segrestar a aquesta gent el seu propi destí. Propi hauria hagut de ser el seu futur i pròpia també l'expressió de la seva cultura. La nova Sud-àfrica acabada de néixer de les urnes (i del talent polític de Nelson Mandela i Frederik de Klerk) conté en aquest sentit una certa esperança.

Ningú s'hauria de reservar més temps el dret de tutela. Ni tan sols les Nacions Unides, organització procliu a barrejar amb irritant improvisació les antipàtiques virtuts del paternalisme.

Encara sort que esplèndids éssers humans com la monja Espelós i les seves companyes han donat un exemple admirable de l'única virtut que sí que hauríem d'exportar sense taxes. Em refereixo a la generositat. Gràcies a gent com elles, potser algun dia a Europa li seran perdonades les barbaritats comeses a l'Àfrica per la mà de la cobdícia i l'instint de poder que tan despulladament defineixen el neocolonialisme, l'injust dogal que de manera sostinguda impedeix que l'Àfrica aixequi el cap.

Fermín Bocos és periodista (Trad. Ricard Fité)

BÚSTIA

Als que estimen el Liceu

Els que estimem el Liceu ens trobem cada dissabte a les 12 del migdia just al seu davant des del passat dia 19 de febrer i fins que es torni a alçar el teló, per demostrar a les autoritats que l'afició per l'òpera es manté ben viva, recordar les promeses fetes sobre les cendres fumejants i sentir cantar un parell d'àries als solistes que s'hi sumin.

El dissabte 23, diada de Sant Jordi, va ser una jornada inoblidable. No va ser un solista sinó cinc els que varen cantar, primer individualment i després conjuntament, però potser el més important va ser que els molts catalans que aquest dia desfilaran per la Rambla, entre els quals vàrem veure el vicepresident del govern Sr. Serra, el ministre Sr. Borrell i l'alcalde Sr. Maragall, tots van poder adonar-se que allà estem i allà estarem i que cada setmana som més, a pesar del poc ressò que això ha tingut a la premsa. **Pepita Castellà. Barcelona.**

L'OTAN i Terricabres

Llegeixo sempre els articles de J.M. Terricabres amb un gran interès i admiració. El d'avui, però, diumenge 24 d'abril 94, contra l'OTAN, en el moment en què l'exèrcit serbi ha estat bombardejant la població de Gorazde i ningú no sap com parar els peus a aquesta follia, em deixa perplex. Cap exèrcit no ho arreglarà, d'acord. Però pararem aquestes bombes amb un article o amb una carta al director? **Josep M. Jaumà. Sant Cugat del Vallès.**